

CHŁOPIĘ (94) *sb n*

o jasne.

sg *N* chłopię (12). ◇ *G* chłopięcia (3). ◇ *D* chłopięciu (1). ◇ *A* chłopię (7). ◇ *I* chłopięci(e)m (2). ◇ *V* chłopię (2). ◇ *pl N* chłopięta (27). ◇ *G* chłopiąt (13). ◇ *D* chłopiętóm (7), chłopiętám (1); -óm : -ám *WujNT* (1 : 1); ~ -óm (1), -(o)m (6). ◇ *A* chłopięta (10). ◇ *I* chłopięty (8). ◇ *L* chłopiętach (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (trzy z tych samych przykładów) – XVIII w.

Dem. od „chłop” ‘mężczyzna’:

1. *Młody chłopiec, dziecko płci męskiej, pacholę; syn; iuvenis BartBydg, Cn; pubes, puer Mącz; puellus Cn (43) : iuvenes, chłopytka BartBydg 78; RejJóz B3; Rzekł młodzyeniec/ fwiadomciem iuż tego chłopięciá/ Y nie táki tám rozum iáko v dzyecięciá. RejWiz 68, 188v; RejZwierz 41 v; Ten gdy iefzcze chłopięciem był/ [...] rzekł mu pan Bog/ dałem cię zá Proroká BielKron 94, 37v, 114, 120v, 458 [3 r.]; Osmiá á osmiá chłopiętóm dano dwa grofzá/ álbo miedzi ośm á miedzi ośm chłopiąt. Mącz 259b, 148b, 267c, 329a, 466c; SienLek 68; y wždy z onemi fprofnemi chłopięthy fzkolnemi poľpoľu rość nie będzie RejZwierc 7v, 33v; BielSpr 2; ModrzBaz 11, 19v; ná co S. Benedict pátrząc/ vyrzał á ono go czárt/ iáko czarne chłopię/ zá fuknią z kościołá wyciąga. SkarŻyw 250, 338, 388; iż ná kfztałt Ceremoniy kościelnych/ obchodził fię Atánázyus z onymi chłopięty NiemObr 148; igráiąc z chłopięty z drugimi nád morzem/ rzkomo ie chrzcíl. NiemObr 148, 148; BielSjem 21; á śliwy ná fnopkách fłomiánych wiązáne/ y záfieszzone ná fłońcu/ gđzieby much málo/ á mnief wrobľow/ y chłopiąt bywáło. GostGosp 130; Podobny iefť chłopiętam/ ktore śiedzą ná rynku WujNT Matth 11/16, Luc 7/32; Ia Athenámi rządzę: zóná moiá mną. zóną záfię fynaczek iey. áták chłopię Atheny fpráwuie. PowodPr 77; Zle wychowáne dzieci/ zuchwále chłopiętá; Podżogá do niecnoty KlonWor 41.*

Zwrot: »wyrość z chłopiąt« (1): Extrema pueritia miles fuit Imperatoris, Yáko skoro wyrośł z chłopiąt Mącz 112b.

Wyrażenie: »kuglarskie chłopię« (1): Pegma, [...] Nieyákie drzewiáne naczynie álbo budowánie w które obrázy ftáwiano/ [...] też nieyákie kuglárskie chłopiętá/ álbo mietelnicy y rozmáyite przipráwy máłowáne. Mącz 286c.

Szeregi: »chłopię, dziecko« (1): á teraz chłopięthá/ dziecká/ ledwe s powicia wyfzły/ á iuż wiedzą wiefcej łotroftwá/ niż ná on czás ludzie ftali wiedzieli. GórnDworz 12.

»(tak) dziewczka (a. dziewczeczka) i (jako) chłopię« [szyk 2 : 1] (3): LibLeg 11/64; Támże też y krotofile fpráwiáli rozmaíte/ thák dziewczki iáko chłopiętá do krefu biegiáiąc BielKron 272v; Niechayże [...] pátrzą áby chłopiętá y dziewczeczki [pueri puellaeque]/ pirwfzych młodych lat fwych niewiodły w proznowániu ModrzBaz 10v.

»chłopię i pacholę« (1): GDy Kaijfáfs ij ijnľfy żydowie [...] chtzátz odpoczynátz fpatz fli/ zoftawiwľfy lezuła miedzy chłopięty ij pacholęty OpecŻyw 115.

2. *Pacholę słuźebne; młody dworzanin, paź, giermek; armiger Cn (50) : Byegay ale mile Chłopię Iż wždy czem duľfá zakropię. Znaydzy iakiego Doctora RejKup f5v; LibMal 1551/165v [2 r.], 166 [3 r.], 166v, 1554/ 183v; Ale chłopyetá co zá chwałę á flawę dobrá odnoľfá od ludzi s tego fwego dworáckyeo fzkolowána GliczKsiqz H6v; Tom chcyáł tu przywiefć/ áby rodzicy obaczyli yáki yeft obczyay/ á co zá ćwiczenye chłopyát przy dworze GliczKsiqz I2; nyemáło tákich znaydzye/*

ktorzy na łwe rodzice nárzekáya/ [...] że łwoye látá ná dworze profto s chłopyát yeffcže zefzli á ftrawili. *GliczKsiąż* I3v, B4v, H6v, H7, H7v [2 r.], H8 [3 r.] (17); Połłęc theż (zá nimi) y chłopię rzekłfy mu: Idź [!] przynieś mi ftrzały. *Leop* 1.Reg 20/21; ósm fet Niemcow więźniow zwiázanych/ dał ie chłopiętom ná rozmáite trapienie śmierci/ iáko kátom *BielKron* 313, 3v, 418; *KochSat* A4v; *GórnDworz* S8v; *HistLan* C; Tákże go też iuż będzie trzebá ftrzedz od głupich á od plugáwych chłopiáth/ od zbytniey czeládzi *RejZwierc* 7, 90, 108v; *SkarŻyw* 324, 325; *KochFr* 130; *WerGość* 251; *PaprUp* L3v; Gołpodarz ma w rękú czáfzę/ My więdzmy powinność náłzę. Chłopię/ wymkni łáwkę moię *KochPij* C4; Zátym co tey gawiedzi w domu fię námnoży: To iufz będą Ochmiſtrze, [...] dziewczętá, chłopiętá *CiekPotr* 29.

chłopię czyje [w tym: cum poss (4), cum G (1)] (5): Przyachalo theż tham do łlowcza [...] chłopyá Januſchewo kthore łzmyercz panſka obaczywłchi barzo plakalo *LibMal* 1551/166v; *BielKron* 71v [2 r.]; *Prot* C2v; *HistLan* C.

Zwrot: »w chłopiętá dawać« (1): NYe ináčzey fie wthym rodzicom przytráfia [...] / gdy łyny łwe ná fluzbę w chłopyętá dáya *GliczKsiąż* H5.

Wyrażenie: »dworzańskie chłopię« (1): Károlus Cefarz [...] wyźrzał chłopá opiłego/ [...] kazał go dworzańłkim chłopiętom do páłacu Cefárłkiego przynieść *WerGość* 245.

Szereg: »chłopię albo kuchcik« (1): Chłopiát, albo kuchczikow. 4. *WyprKr* 126v.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (1) : masculus Chłopię/ Párobek. *Mącz* 210c.

Synonimy cf CHŁOPIEC.

Cf **CHŁOPECZEK, CHŁOPEK, CHŁOPIASZEK, CHŁOPIĄTECZKO, CHŁOPIĄTKO, CHŁOPIEC, CHŁOPIECZEK, CHŁOPIK, CHŁOPINA, CHŁOPINKA, [CHŁOŚ]**